

Et skuespill for barn

Se på barn som leker: fri utfoldelse av livskrefter, - samspill og harmoni. Det hele er som et bilde i bevegelse. Det hviler i seg selv som en sluttet helhet, ubekymret om den store verdens sorger og problemer. Liksom rytmisk strømmende bolger inn mot stranden har også leken det endelose i seg. Den er så sunn og helstopt at den tåler gjentakelse uten noen kjedsommelighet. Og den er fredelig og sosial, selv om der er anspennelse av alle krefter, seier og nederlag. Det er alt sammen bare bolgetopper og bolgedaler i en strømmende, levende virksomhet.

Skole hverken er eller kan være bare lek. Det er en ren illusjon å tro at man bare ved å leke kan bli moden til livets alvorlige arbeid og kamp, at man bare ved å leke kan tilegne seg de evner og kunnskaper som er nødvendige.

Leken i egentlig betydning horer bare som unntagelsestilfelle hjemme i skolen.

Men like fullt er skolen på vei til å stivne til i en dod form, hvis ikke leken i forvandlet skikkelse, lekens "ånd" beliver hele skolevirksomheten: - Gleden ved den rytmiske gjentakelse, gleden ved ens egen virksomhet i selve øvelsen, gleden ved fantasiens skapende kraft som forvandler den minste ting til noe betydningsfullt, fordi det blir foyet inn i en stor sammenheng, som en liten del av et stort bilde.

I alle fag og på alle alderstrinn gjelder det å få mest mulig av dette befruktende livselement i undervisningen.

Skuespill er en særlig fortettet form for en slik kunstnerisk aktivitet, hvor hele mennesket er i virksomhet.

I dette nummer av "Mennesket" har vi tatt inn teksten til et skuespill, "Daniel", som ble skrevet for en klasse ved Rudolf Steinerskolen i Bergen ifjor.

Det ble innøvet og oppført for jul i 6. klasse etterat selve emnet var blitt gjennomarbeidet i slutten av 5. klasse, et stykke av bibelhistorien som samtidig er foyet umiddelbart inn i verdenshistorien: Jodefolkets fangenskap i Babylon under Nebukadnezar og hans etterfølgere, - et særlig dramatisk og vesentlig knutepunkt i utviklingen.

Barna har fra begynnelsen av 3. klasse fått høre det Gamle Testaments beretninger, - fra skapelsen og patriarkene, Moses og Israels pinefulle orkenvandring like til kong Salomo og profeten Elias.

(Se Skoleplan for Rudolf Steinerskolen i Bergen, særtrykk av "Mennesket", nr. 1, 1960, side 18-20 om "Religion -Kristendomskunnskap") . Det er en sammenhengende rekke av bilder, foreløbig uten at barna vet noe om tidsepoker og forbindelser med verdenshistorien for øvrig. Så kommer den omfattende verdenshistorie i 5. klasse frem til Hellas. Og her flettes alt sammen og nærmer seg et brennpunkt.

Israel, Guds utvalgte folk, går inn i sin største fornedrelse. Størsteparten av folkets 12 stammer er gått i oppløsning. Resten, jodefolket, i landflyktighet og fangenskap, forlater gang på gang sin egen Gud og, er nær ved å miste enhver betydning som et eget folk. I dette mørke lyser desto sterkere profetskikkelsen Daniel, som lofter folket til ny innsats og troskap i bevisstheten om at det store vendepunkt nærmer seg, hvor Messias, Guds sønn, kommer, og det nye rike skal bli virkelighet.

Daniels bok er kort og mektig. Hvert av de 12 kapitler har en fortettet fylde av livsbilder, dramatiske hendelser, drommer og profetiske syner. Enkel i sin kraftfulle grunnstruktur, gåtefull ved dobbeltbunnene i bilder og hendelser.

Daniels bok har vært et innviklet problem for forskerne. Begynnelsen og slutten er skrevet på hebraisk, men midten på arameisk. Historiske navn er ombyttet. Der er anakronismer og evidente feil. Man mener den er skrevet ned i Makkabeertiden mellom 167 og 164 for Kristus, mens begivenhetene som er beskrevet, jo fant sted i Babylon i det 6. århundre f. Kr. Er boken en tilbakeblikksfortolkning? Har Daniel i det hele tatt levet? Kort sagt: Det er gått Daniels bok som så mange andre storverker i åndshistorien. De er blitt pillet i stykker av en kritisk detaljforskning uten sans for det vesentlige åndsinnhold.

Men for jodefolket i nodens stund var Daniel som en ildsoyle ukuelig i alle farer og prøvelser. Han var sannhetens profet som seirer over alle Babylons stjernetydere og som selv Nebukadnezar måtte boye seg for.

Og så skriften på veggen! Den varsler ikke bare Babylons fall. I Daniels verdensomfattende syn vokser dette MENE TEKEL til å gjelde hele verden, hvor alt det onde som forherder seg og ikke vil ta imot det nye, går mot sin undergang. Og Dyret stiger opp av avgrunnen for å sluke hele verden. Men Daniel ser ikke bare alt dette onde, han ser like meget den seirende åndsfyrslø, Mikael. Hans blikk er hele tiden vendt mot den kommende Messias. Daniels bok er det sted i det Gamle Testamente hvor erkeengelen Mikael trer sterkest frem. Det er varselet om at Messias kommer. - Og for de første kristne i forfølgesenes tid, foran lovene på arenaen i Colosseum, eller som levende fakkel i Neros haver eller skjult under jorden i Roms katakomber var

Danielskikkelsen som en fortetning av alle deres tro, mot og utholdenhet.

Derfor finner vi også at Daniels bok, altså et av de korteste avsnitt i det Gamle Testamente har gitt en hovedpart av motivene til de kristnes katakombemalerier. Her finner vi gang på gang Daniel i lovehulen eller Daniels tre venner i Nebukadnezars ildovn. - Dette hadde for de første kristne like meget som i den opprinnelige Daniels bok den dobbelte betydning av seier over ytre makter ved ånden kraft og seier over de dyriske, ville, odeleggende krefter og flammende begjær i menneskets eget indre på forvandlingens og innvielsens vei til den kristne fullkommengjørelse.

Idet Nebukadnezar i et drommesyn får se den ville oxen og i avsindig raseri farer ut i skogene, er det disse dyriske krefter i ham som tar makten.

Tydningen av Nebukadnezars drom om den store skikkelse av gull, solv, kobber og jern med leire er særlig karakteristisk for Daniel.

Han tolker den som en rekke av riker som følger etter hverandre. Det er for så vidt ikke noe nytt. En beskrivelse av verdenshistorien i form av store tidsepoker hvor det gradvis blir dårligere og dårligere, - fra en paradisisk guddommelig lykkealder, gullalderen, til nutidens hårde og onde jernalder, hvor menneskene har skilt seg fra gudene, - er kjent både i det gammelindiske (Kritayuga, Tretayuga, Dvâparayuga og Kaliyuga) og i det greske (Hesiod, ca. 700 år f. Kr. , altså for Daniel) . og metallene brukes som symholsk beskrivelse: gullalder, solvalder, kobberalder, jernalder. Mest kjent er vel dette i Ovids "Metamorfoser", som begynner med den første tidsalder, hvor menneskene gjør det rette uten lov og tvang, den paradisiske gullalder:

Aurea prima sata est aetas, quae vindice nullo

Sponte sua, sine lege fidem rectumque colebat.

Men så blir det verre og verre like til jernalderen, Ovids egen samtid i Romerriket.

Hva er det nye som kommer frem i Nebukadnezars drom og Daniels tolkning? Fortidssynet forsvinner og til gjengjeld forer nedgangen til et fullstendig fall. Og katastrofen er vendepunktet, hvor det nye innslag kommer, det nye Gudsriket.

Daniels bok er i sin helhet vanskelig nok å forstå for voksne. Men i sin enkleste grunnstruktur er den i all sin høyeste dramatiske kraft forståelig også for barn.

Barn forstår ikke bare det som kan analyseres for dem punkt for punkt. De kan også oppfatte store, voksne problemer, når de kommer frem i en billedlig anskuelig sammenheng. Liksom et fro kan vokse til en hel plante, kan også barnets levende billedmessige oppfattelse av en sak vokse og utvikle seg til en voksen forståelse. Man får en umiddelbar bekreftelse på dette, når man over inn et slikt skuespill med barn (i dette tilfellet med en 6. klasse) , - når man ser i hvilken grad de evner å leve seg inn i rollene, slik at spillet blir ekte.

*Om Mikael se artikkelen i "Mennesket", nr 3, 1958, "Dragebeseireren".

Førsteutgave:

Mennesket, Bergen, 1961/3

www.joergensmit.org er webbadressen til material av og om Jørgen Smit.
Biografisk material, utgivelser, foredrag, arbeidsplasser o.s.v. utgitt av Rembert Biemond